

Prof. PaedDr. PhDr. RNDr. Martin Boltížiar, PhD.
Katedra geografie, geoinformatiky a regionálneho rozvoja
Fakulta prírodných vied a informatiky
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Trieda A. Hlinku č. 1, 94901 Nitra
tel.: +421 37 6408635
<http://www.kggr.fpvai.ukf.sk>
e-mail: mboltiziar@ukf.sk

OPONENTSKÝ POSUDOK NA DIZERTAČNÚ PRÁCU

RNDr. Lukáša Nekolného:

ZOO JAKO SOCIÁLNE KONSTRUOVANÉ INSTITUTE V MĚNÍCÍCH SE SPOLEČENSKÝCH A TERITORIÁLNIICH KONTEXTECH

Predložená pomerne rozsiahla dizertačná práca obsahuje 290 strán textu, ktorý dopĺňajú grafy, obrázky a tabuľky. Pri zostavení práce autora využil takmer 400 titulov literatúry domácej i zahraničnej proveniencie ako aj ďalšie informačné zdroje.

Dizertačná práca čiastočne nadväzuje na autorovu bakalársku (Nekolný, 2014) a diplomovú prácu (Nekolný, 2016). Dielčie časti dizertačnej práce vychádzajú z 22 publikovaných odborných a popularizačných článkov a kapitol, ktoré sú v práci autorom riadne citované.

a) aktuálnosť zvolenej témy

Predložená dizertačná práca prezentuje jeden z možných interdisciplinárnych prístupov analýzy a hodnotenia zoologických záhrad ako sociálne konštruovanej inštitúcie, ktorá svojou históriou a vizuálnou i obsahovou podobou reprezentuje vo veľkej miere aj vývoj vzťahu spoločnosti a prírody, resp. človeka a zvierat. Zároveň zoologické záhrady predstavujú špecifickú podobu kultúrnej krajiny a v dobovom kontexte vo veľkej miere odrážajú okrem iného aj zmeny či potreby spoločnosti v určitom časovom období – či už ekonomické, politické, environmentálne, kultúrne aspekty, resp. reflektovali aj vývoj myslenia spoločnosti.

Pomerne náročná a špecifická problematika zoologických záhrad patrí síce k veľmi okrajovým, avšak určite významným a v neposlednom rade aj aktuálnym a zaujímavým výskumným témam nielen v sociálnej geografii. Regionálne príklady z Európy zvyšujú jej aktuálnosť aj z hľadiska praktických aplikácií v oblasti manažmentu týchto špecializovaných zariadení vo vzťahu k potrebám ľudskej spoločnosti. Dizertačná práca je preto kvalitným a veľmi originálnym príspevkom do diskusie o súčasnej spoločnosti zameranej z veľkej miery najmä na zážitky, pričom jedným z nich je určite návšteva týchto tematických, vizuálne atraktívnych expozičných zariadení s nezanedbateľným výchovnovzdelávacím aspektom.

Zrealizovaný solídny terénny výskum s využitím moderných metód a nástrojov ako aj erudícia školiteľky, dr. Fialovej, dali predpoklad získania veľmi originálnych a korektných výsledkov.

b) splnenie vytýčených cieľov dizertačnej práce

Doktorand si za hlavný cieľ dizertačnej práce stanovil „Charakterizovať vývoj zoologických záhrad a ich súčasnú podobu v Európe, kde tento koncept na prelome 18. a 19. storočia vznikol a diskutovať regionálne rozdiely s ohľadom na odlišný geografický kontext najmä postsocialistického priestoru.

Na základe dosiahnutých výsledkov a ich interpretácie konštatujem, že RNDr. Lukáš Nekolný stanovený cieľ splnil.

c) zvolené metódy spracovania

V súlade so stanovenými cieľmi dizertačnej práce si autor zvolil aj adekvátny metodický aparát, pozostávajúci okrem analýzy veľkého množstva literatúry najmä z využitia metód geografie (či už historickej, sociálnej alebo regionálnej), geoinformatiky atď.

Treba tiež vyzdvihnúť okrem iného aj autorove schopnosti efektívne pracovať v počítačovom prostredí GIS, pričom tento nástroj plne využil pre dosiahnutie cieľov práce. Osobitne oceňujem náročný terénny výskum v rámci početných návštev zoologických záhrad v Európe, vlastnú fotodokumentáciu autora a najmä jeho obdivuhodnú erudíciu z hľadiska hlbokých znalostí nielen domácich či európskych zoologických záhrad – či už z hľadiska histórie, ich vývoja ale aj chovaných druhov, ich stavu, či ďalších nemenej relevantných aspektov.

d) výsledky a nové poznatky práce

V prvej časti po teoreticko-metodologických východiskách autor diskutuje o samotnej definícii a funkcii či typológii zoologických záhrad v kontexte vývoju tohto pojmu po období od veľkých zmien tzv. západnej spoločnosti po Veľkej francúzskej revolúcii a šírili sa najmä z Britských ostrovov východným smerom do kontinentálnej Európy. Na to nadväzuje časť práce, ktorá sa venuje doterajšiemu vývoju konceptu zoologických záhrad s dôrazom na časopriestorové rámce hybných síl a identifikáciu hlavných vývojových medzníkov. Zároveň je na tento ich vývoj nazerané i z pohľadu cestovného ruchu a vzťahu k ďalším turistickým, resp. návštevníckym cieľom. Autor poukazuje na to, že v súčasnej podobe konceptu zoo dochádza k hľadaniu rovnováhy medzi stúpajúcim ochranárskym a vzdelávacím poslaním s potrebou finančnej udržateľnosti čo je silne prepojené s ich zábavným významom a komercializáciou. Zoologické záhrady sú miestom ochrany prírodného i kultúrneho dedičstva a zároveň miestom tematizácie - najmä aplikáciou geografických a biotopových tém, ktoré postupne nahrádzujú v 19. storočí ich typické taxonomické ponímanie.

Ďalšia časť práce sa venuje reflexii vývoja zoologických záhrad v postsocialistickom stredoeurópskom priestore so zvláštnym zreteľom na Česko. Autor analyzoval skutočnosť, že do regiónu sa nedostalo difúzne šírenie zoologických záhrad v 19. storočí. Odlišné časovanie malo pritom vplyv aj na odlišnú polohu i rozlohu zoologických záhrad. Zároveň výskum preukázal, že i keď vývoj zoo na území Česka prebehol s určitým meškaním a čiastočne pomocou iných hybných síl, aktuálna podoba konceptu v Európe sa v posledných dekádach veľmi priblížila.

e) prínos pre ďalší rozvoj vedy

Zrealizovaný výskum a následné získané výsledky autora predstavujú významnú komplexnú informačnú a prehľadovú bázu o danej problematike zoologických záhrad ako sociálne konštruovaných konceptov. Vďaka tomu tento typ autorovho výskumu zásadne rozšíril doterajšie geografické poznanie, a predloženú dizertačnú prácu možno vnímať vôbec ako prvú komplexnú prácu svojho druhu poskytujúca pohľad do tejto problematiky minimálne v priestore Česka, resp. užšej strednej Európy. Výsledky práce dokumentujú, že väčšina ľudí rozumie aspoň približne pojmu zoologická záhrada, tento sociálne konštruovaný koncept má mnoho podôb, foriem (typov) a významov, ktoré sa dokonca v čase a priestore menia tak, ako sa mení spoločnosť. Pochopenie vývoja ľudského vnímania zvierat a toho, ako toto vnímanie ovplyvnilo usporiadanie zoologických záhrad, môže napovedať, akým smerom sa môžu tieto skúmané sociálne konštrukty uberať.

Výsledky práce možno považovať za originálne a významné pre rozvoj sociálnej, resp. historickej či regionálnej geografie ako aj ostatných príbuzných vedných disciplín.

Pripomienky a otázky:

1. Práca obsahuje len niekoľko preklepov a zopár formálnych chýb, napr. pri ZOO Zlín v zozname informačných zdrojov chýba pokračovanie záznamu (pravdepodobne dátum). Osobitne však oceňujem grafickú úpravu, čo svedčí o kvalitnom sústredení sa doktoranda a jeho zmysle pre detail.
2. V čom vidí autor praktické využitie výsledkov svojej práce? Plánuje autor pokračovať v podobnom type výskumu resp. aké má ďalšie výskumné ciele v budúcnosti?

Záver

Dizertačná práca je vypracovaná na veľmi solídnej úrovni, je logicky štruktúrovaná a po obsahovej a formálnej stránke zodpovedá štandardu kladeného na tento typ prác. Obsahuje mnohé nové originálne výsledky, pričom prezentovaný metodický prístup možno s určitou aproximáciou aplikovať aj iných územiach Európy či sveta, nielen Česka. Práca svojím teoreticko-metodickým zameraním spĺňa kritériá vedeckej kvalifikačnej práce s možnosťou ďalšieho rozvoja a aplikácie do existujúcich metód a postupov nielen teoretickej ale aj plánovacej a decíznej sféry. Dizertačnú prácu odporúčam po úpravách publikovať v budúcnosti aj vo forme originálnej vedeckej monografie.

RNDr. Lukáš Nekolný, svojou erudíciou, samostatným tvorivým myslením, vysokým pracovným nasadením, vrátane osvojenia a zvládnutia metód terénneho výskumu ako aj kabinetných metód s využitím moderných nástrojov spracovania preukázal, že je vhodným adeptom aj pre náročnejšiu vedeckovýskumnú prácu.

Na základe výsledkov predloženej dizertačnej práce a po úspešnej obhajobe, navrhujem udeliť RNDr. Lukášovi Nekolnému titul "philosophiae doctor" ("PhD.") v študijnom programe Regionálna a politická geografia.

V Nitre, 11.3.2024

Prof. PaedDr. PhDr. RNDr. Martin Boltžiar, PhD.